

ΟΙ ΠΟΛΕΜΙΣΤΕΣ ΤΟΥ 1200 Π.Χ.

«'Εν δορί μὲν μᾶζα μεμιγμένη»
ἢ
«Μέ τό δισάκι τους στὸν ὦμο»

«Ο Κρατήρας
των Πολεμιστῶν»,
ἀπὸ τῆς Μυκῆνης
(1200 π.Χ. περίπου).

Εθνικὸ Ἀρχαιολογικὸ Μουσεῖο.

Μια ιδιαίτερα γνώριμη στον ελληνικό λαό σκηνή, με έντονη ψυχολογική φόρτιση, είναι η ώρα που μια «συντροφιά» ανδρῶν ετοιμάζεται να πάρει τον δρόμο της ξενιτιάς ή του πολέμου. Σε εποχές δύσκολες, ὅπως εκείνη στα τέλη του 1200 π.Χ., λίγες μόνο δεκαετίες πριν οι τρανές κυκλώπειες καστροπολιτείες σωριαστούν σε ερείπια και εγκαταλειφθούν για πάντα, φαίνεται πως οι Μυκηναῖοι Ἕλληνες υποχρεώθηκαν πολλές φορές να εκστρατεύσουν μακριά ἀπὸ την πατρίδα τους. «Οι Κύριοι του Πολέμου», διάσημοι μπορούμε να υποθέσουμε, πολέμαρχοι, αἰματομάχοι και τολμηροὶ ἀναζητητές της περιπέτειας, τραβούσαν με τα «μέλανα» καράβια τους, ἄλλοτε για να κουρσέψουν «ιερά πτολιέθρα» (Τρωϊκὸς Πόλεμος), ἄλλοτε για να ιδρύσουν, ὡς ἔμποροι πια περισσότερο παρά ὡς κατακτητές, ἐμπορικούς σταθμούς και ἀποικίες στη Συροπαλαιστίνη (Ουγκαρίτ), και ἄλλοτε ὡς περιζήτητοι μισθοφόροι προσέφεραν τη στρατιωτική τους πείρα σε βασιλεῖς της Ἐγγύς Ανατολῆς.

Μια τέτοια πολεμική συντροφιά εικονίζεται σε ἓνα μυκηναϊκό αγγεῖο, γνωστὸ ὡς ο «Κρατήρας των Πολεμιστῶν», που βρέθηκε σ' ἓνα οἶκημα ἔξω ἀπὸ τον Ταφικὸ Περίβολο Α' των Μυκηνῶν και χρονολογείται ἀπὸ το 1200 π.Χ. περίπου (Μυκηναϊκὴ ΙΙΙΓ Περίοδος). Στην κύρια ὄψη του αγγείου παριστάνονται ἔξι πολεμιστὲς ὀπλισμένοι με στρογγυλή ἀσπίδα, κομμένη στο κάτω μέρος, και με ἓνα μεγάλο νύσσον δόρυ στο δεξιὸ τους χέρι. Στο κεφάλι φοροῦν μεταλλικὸ κράνος που φέρει κέρατα και λοφίο. Θώρακας, χροσσώπῳς χιτῶνας και δερμάτινες περικημίδες συμπληρώνουν την αἰμα-

τωσιά τους. Ἐχοντες ὅλο τον ἴδιο βηματισμό (με το ἀριστερὸ πόδι μπροστά), προχωροῦν σε στοίχο κατ' ἄνδρα πρὸς τα δεξιά πρὸς μιὰ ἐκστρατεία. Στα πρόσωπά τους, με τη χαρακτηριστικὴ σσβλερὴ μύτη και τη γενειάδα στο σαγόνι («παγωναφόροι μὲν ἀμύστακες δέ»), εἶναι ἀποτυπωμένη η σοβαρότητα της ἀποστολῆς τους.

Αυτό, ὡστόσο, που προσελκύει περισσότερο τη ματιά μας εἶναι η ὑπαρξη ἐνός μικροῦ σάκου που κρέμεται ἀπὸ κάθε δόρυ. Ἴσως ἔχουν δίκαιο ὅσοι υποστηρίζουν ὅτι χρησίμευε για τη μεταφορά της τροφῆς τους (λίγο ψωμί και προσφάι), πρακτικὴ

που μας φέρνει στον νου τα λόγια τούτου του Ἀρχίλοχου: «ἐν δορί μὲν μᾶζα μεμιγμένη». Η ἀνάγκη φαίνεται πως ὠθεῖ αὐτούς τους πολεμιστὲς στην ξενιτιά. Ἐνα κατευόδιο, μιὰ ευχή για καλὴ τύχη και γρήγορο γυρισμό, τους συνοδεύει ἀπὸ μιὰ γυναίκα – μαυροφορεμένη, ἔνδειξη και αὐτὸ κάποιο φόβου για το δύσκολο καθήκον των πολεμιστῶν. Στέκεται στα ἀριστερά και τους ἀποχαιρετὰ με σηκωμένο το χέρι, ἀντιπροσωπεύοντας ἐκείνους που μένουν πίσω και ὑπομένουν καρτερικά τον πικρὸ χωρισμό. Η προσωπικὴ τους ἐλπίδα, η ευχή της γυναίκας και, ἐντέλει, η μοῖρα ὀδηγοῦν αὐτούς τους ἄνδρες στην περιπέτεια και στον κίνδυνο, στην ἀναζήτηση ἐνός ἄλλου «El-Dorado».

Δημήτριος Ν. Γαρουφαλῆς
Διευθυντῆς Σύνταξης
Αρχαιολόγος